

УДК 633.85:631.5 (292.485)(1-15)

Солоненко С. В.*Подільський державний аграрно-технічний університет, вул. Шевченка, 13, м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька обл., 32300, Україна, e-mail: solonenko@i.ua*

ЗАЛЕЖНІСТЬ ПРОДУКТИВНОСТІ САФЛОРУ КРАСИЛЬНОГО ВІД ТЕХНОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ В УМОВАХ ЗАХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Адаптація сільського господарства до нових кліматичних умов має відбуватися через вирощування теплолюбних і посухостійких культур. Суттєвою особливістю сафлору красильного є те, що найбільші врожаї він дає у посушливих умовах. Вирощування цієї культури недоцільне в умовах, за яких під час цвітіння рослин випадають часті дощі, оскільки велика кількість вологи у цей період не дозволить йому зав'язати достатню кількість повноцінного насіння. Останнім часом спостерігається тенденція до зміни погодних умов у Західному Лісостепу України, де відмічається рання весна, а літній період – з меншою кількістю опадів та високими температурами. Отже, сафлор красильний з урахуванням зміни погодних умов може в майбутньому стати базовою олійною культурою за недостатнього зволоження.

В умовах філії кафедри рослинництва, селекції та насінництва Подільського державного аграрно-технічного університету нами закладено польовий дослід з вивчення елементів технології вирощування сафлору красильного в умовах Західного Лісостепу України. Досліди висівались 30 березня 2016 року за температури ґрунту 4 °С відповідно до методики дослідної справи у чотириразовому повторенні, площа облікової ділянки 50 м². Фактор А – сорт ('Сонячний', 'Лагідний'), фактор В – спосіб сівби широкорядний (45 см), суцільний рядковий (19 см), twin row (19 × 38 × 19 см), фактор С – спосіб застосування регулятора росту регоплант (без обробки – контроль, обробка насіння + протруйник, обприскування вегетуючих рослин у фазі стеблуння). Перед сівбою насіння протруювали препаратом Метакса. Сівбу контрольного варіанту проводили сівалкою СЗ-3,6, варіантів суцільної сівби та twin row – сівалкою СЗМ-3,6.

Проведені підрахунки рослин по сходах показали, що досліджувані сорти характеризувались аналогічною польовою схожістю 94–95 %, різниця між варіантами була у межах похибки. Способи сівби впливу на схожість не мали. На варіантах із застосуванням регулятора росту у комплексі з протруйником схожість становила у сорту 'Сонячний' – 97 %, 'Лагідний' – 98 %, тобто з перевищенням контролів на 3 %.

Структурний аналіз рослин сафлору красильного показав, що біометричні показники рослин залежали від досліджуваних чинників. Слід відмітити, що ці сорти відносяться до різних ботанічних типів, тож різняться за морфологічними ознаками. У сорту 'Сонячний' рослина вкрита колючками (листки, обгортки кошиків), тоді як сорт 'Лагідний' має заокруглені на кінцях листки і обгортки кошиків. На варіантах дослідів помічено істотну різницю між сортами за показниками структури рослин: сорт 'Сонячний' менш високорослий (висота коливалась в межах 80,4–87,1 см), тоді як у сорту

сафлору 'Лагідний' рослини сформувались заввишки 90,1–103,5 см. Сорт 'Сонячний' більше гілкується, ніж сорт 'Лагідний'. Встановлена також суттєва різниця за кількістю продуктивних кошиків: у сорту 'Сонячний' – в межах 8,06–13,2, а у сорту 'Лагідний' – 3,2–11,3 штук з рослини, відповідна різниця була і за вагою насіння з рослини.

Щодо способів сівби та способів застосування регулятора росту, кращим для обох сортів виявився варіант сівби за типом twin row (19 × 38 × 19 см) і обприскування рослин у фазі стеблуння, продуктивність насіння з рослини сорту 'Сонячний' становила 5,89 грам, сорту 'Лагідний' – 4,48 г. Сівба з шириною міжрядь 19 см забезпечила вищу продуктивність рослин, порівняно із сівбою на 45 см.

УДК 634.1/2:635.92]:[712.41:711.432/.435]

Сухомлин Л. В.

Міністерство аграрної політики та продовольства України, вул. Хрещатик, 24, м. Київ, 01001, e-mail: leonid.sukhomlin@minagro.gov.ua

ПЛОДОВІ ДЕРЕВА ШОВКОВИЦІ (*MORUS L.*) ДЛЯ МІСЬКОГО ОЗЕЛЕНЕННЯ

Стійкість і продуктивність біоценозу залежить від різноманітності його складових елементів, передусім продуцентів, спроможних розширити діапазон споживацьких ресурсів. Для підвищення рівня біорізноманіття урбоєкосистем необхідний пошук нових, стійких у конкретному регіоні рослин. Особливу цінність становлять продовольчі, декоративні, лікарські та інші види. У цьому плані певний інтерес викликає субтропічний рід шовковиці (*Morus L.*), види якого протягом 5000 років широко використовують у технічних, харчових, лікарських, а також в садово-паркових цілях.

Проблема озеленення на сьогодні в Україні стоїть надзвичайно гостро. В озелененні міст варто використовувати і нетрадиційні для цієї мети культури субтропічних і тропічних рослин.

Декоративне садівництво базується на використанні багатьох загальновідомих видів деревних і кущових рослин і зовсім недостатньо – плодкових, які, крім утилітарного, мають велике естетичне значення. Вирощування їх з декоративною метою йде вглиб століть. Історичні дані свідчать про велику популярність плодкових рослин у садових парках Єгипту, Греції, Італії.

Дослідження біологічних особливостей шовковиці, її репродуктивної здатності, які проводять в Інституті садівництва НААН, свідчать про можливість ширшого використання цих дерев, а саме для декоративного садівництва.

В цьому Інституті вивчають різні види і сорти шовковиці на предмет екологічної стійкості рослин, які б повністю зберегли декоративність в екстремальних умовах вирощування.